

HVA ER FOSTERDIAGNOSTIKK?

Kombinert ultralyd og blodprøve (KUB)

I Norge tilbyr helsevesenet fosterdiagnostikk (KUB) i uke 11 til 14 i svangerskapet til kvinner som er 38 år eller eldre, og til foreldre som tidligere har fått barn med alvorlig sykdom eller utviklingsavvik. Undersøkelsen er en blodprøve av mor, kombinert med ultralyd av barnet. Under ultralyden måler man blant annet hudtykkelsen i fosterets nakkeregion, hvor økt tykkelse kan være indikasjon på Downs syndrom.

Gravide som får påvist større sannsynlighet enn 1:250 for at barnet kan ha trisomier, får tilbud om morkake- eller fostervannsprøve. Om lag 95 prosent av gravide takker ja til en slik test. Morkake- og fostervannsprøve er begge invasive tester, og innebærer en risiko på 0,5 til 1 prosent sjanse for prosedyrerelatert abort.

NIPT-blodprøven

NIPT (Non-Invasiv Prenatal Testing) er en blodprøve med banebrytende teknologi. Man kan nå teste hele arvematerialet ved hjelp av en enkel blodprøve i svangerskapet. Det nye er at man klarer å skille ut biter av fosterets DNA fra den gravide sitt blod.

Det finnes ulike NIPT-tester. Teknologien selv er verken et gode eller et onde, men det kommer helt an på hvordan vi bruker den. I 2016 godkjente helsemyndighetene å bruke NIPT for å teste blodtypen til barnet. Denne testen er aktuell når mor har blodtypen Rhesus-negativ, og gjør det mulig å starte behandling i svangerskapet hvis barnet er Rhesus-positiv.

Menneskeverd mener:

Alle mennesker har likeverd, uavhengig av prestasjoner, funksjoner og egenskaper.

Samfunnet vårt må ha plass til alle. Inkludering handler om å gi rom for mennesker med ulike diagnoser og funksjonsnedsettelse.

Holdninger til det ufødte liv påvirker holdninger til fødte mennesker med samme diagnoser.

Statistikk:

I 2015 ble det født 69 barn med Downs syndrom.

I 2015 ble det utført 260 nemndbehandlede aborter på grunn av alvorlig diagnose eller sykdom ved fosteret.

I 2014 valgte 9 av 10 gravide kvinner abort, etter å ha oppdaget at barnet har Downs syndrom.

Kilde: Medisinsk fødselsregister

I 2017 ble NIPT også godkjent for å teste om fosteret har trisomi 13, 18 eller 21 (Downs syndrom). Testen er et tilbud til gravide hvor KUB-testen viser en sannsynlighet på over 1:250 for trisomier. Denne NIPT-testen blir dermed en sekundær-test. Siden NIPT heller ikke gir et 100 prosent sikkert svar, må gravide fremdeles gå videre til invasiv test om de ønsker et nøyaktig resultat.

Etiske problemstillinger

Diskusjonen i offentligheten om hvilke metoder for testing vi skal bruke, og hvem som skal få tilgang, mener Menneskeverd er en avsporing fra den virkelige debatten: *Hvorfor* skal vi tilby fosterdiagnostikk?

Hvorfor skal vi som samfunn velge ut slike bestemte diagnoser som vi skal teste for? Om vi virkelig tror at alle mennesker har lik verdi, hvordan kan vi da sortere slik? Lov om svangerskapsavbrudd §2c åpner for senabort om barnet i mors mage har et ekstra kromosom. Disse barna har dermed et vesentlig svakere rettsvern enn andre, fordi de er annerledes. Tall fra Medisinsk fødselsregister viser at 9 av 10 gravide som ved fosterdiagnostikk oppdager at de bærer barn med Downs syndrom, velger abort.

Et samfunn med plass til alle

Hvilket signal sender et offentlig tilbud om NIPT og generell fosterdiagnostikk til mennesker med Downs syndrom og deres familier? Det er nærliggende å tro at man vil kjenne på mindreverd og oppleve seg som uønsket. En slik paragraf i abortloven er et tydelig signal om hvordan samfunnet ser på personer som ikke passer inn i en gitt standard.

Systematiske undersøkelser etter barn med trisomier er også vanskelig å forsvare ut ifra bioteknologiloven sin formålsparagraf: «Formålet med denne loven er å sikre at medisinsk bruk av bioteknologi utnyttes til beste for mennesker i et samfunn der det er plass til alle. Dette skal skje i samsvar med prinsipper om respekt for menneskeverd, menneskelige rettigheter og personlig integritet og uten diskriminering på grunnlag av arveanlegg basert på de etiske normer nedfelt i vår vestlige kulturarv».

Menneskeverd arbeider for at vårt samfunn skal ha plass til alle, og for at foreldre kan stole på at samfunnet stiller opp, slik at de kan våge å bære frem barnet sitt. Familier som venter barn med kromosomavvik bør få god informasjon og oppfølging, både under svangerskapet og etter fødselen.

Begreper

Fosterdiagnostikk er:

Undersøkelser som skal påvise genetisk sykdom eller utviklingsavvik hos fosteret, som eksempelvis ultralyd, blodprøve, prøver av morkake og fostervann. Rutinemessig ultralydundersøkelse i 18. uke regnes ikke som fosterdiagnostikk.

Selektiv abort er:

Når et barn blir abortert, direkte på grunn av sykdom, diagnose, kjønn eller andre egenskaper. Etter den lovbestemte muligheten for abort frem til utgangen av uke 12, åpner §2c i abortloven for senabort frem til uke 22 ved «alvorlig sykdom» hos fosteret, men uten at «alvorlig sykdom» er definert i lovteksten.

Kilde: Lovdata

«Om vi virkelig tror at alle mennesker har lik verdi, hvordan kan vi da sortere slik?»